

congregatione casus alter die 8 Julii 1724. Vir et femina convenerunt celebrare matrimonium coram Ecclesia, at illud nequaquam consummare deberent, sed post quindecim dies mulier monasterium ingrederetur et post probationis annum profiteretur interim vero omni juri renuntiabat, eo quod in mariti personam ex matrimonio sibi acquirere potuisset, consenseratque, ut si ab his pactis defecisset matrimonium nullum irritumque declararetur. Ita conventum inter illos pactaque hæc scriptis consignata sunt ac significata testibus, ac parochis coram quibus ineundæ erant nuptiæ. Hoc matrimonium nullum esse declaravit sac. congregatio ex cap. *Si conditiones*, De cond. apposit., nam abdicatio facta ab utroque de potestate in corpus alterius, aperte contraria est substantiæ matrimonii. Quamvis enim in ipsa matrimonii celebratione actu expressæ non essent pactiones istæ constabat tamen ex antecedentibus et sequentibus simul junctis conjuges ab ipsis non recessisse. *Ib.*, § 10.

(147. Num in casu quo alteruter ex conjugibus ad fidem venerit, relicto altero qui negat cohabitare sine injuria Creatoris; dein vero et ipse ad fidem conversus sit atque interim postquam secundus scilicet ad fidem conversus est, prior conjux secundas nuptias iniverit, in eo casu suadendum sit Pontifici ut matrimonium in infidelitate consummatum dissolvat in favorem secundi conjugii, ambigit Pontifex et merito, censetque id fieri non debere, nisi adsint causæ gravissimæ. *De syn. diæces.*, lib. vi, c. 4. V. art. 5, sub n. 114.

(148. Catholicis, qui cum hæretico matrimonium celebrant etiam in locis hæreticorum gravissime peccant, quia hoc agendo cum illis in divinis communicant quod nisi forte cum gravissima causa illicitum est. Si vero, postquam sic contraxerint coram parochio catholico, possint iterum coram ministro protestante conjungi, ad evitanda gravia damna, quæstio est; ad quam sac. congreg. respondit: « Quatenus minister hæreticus assistat hisce matrimoniis, ut minister politicus, tunc a Catholicis peccatum non committi, secus vero, si assistat ut minister sacris addictus; » ita censet Pontifex, *l. c.*, cap. 5, § 1 et 2.

(149. Conjugia hæretici protestantis cum femina hæretica coram parochio non catholico in Belgio confederato celebrata valida habenda sunt. Decretum a Pontifice approbatum die 4 Novembr. 1741. Item valet ita et in iis regionibus celebratum, si hæreticus catholicam ducat, quanquam hoc postremum illicitum haberi debeat; *ibid.* Id ipsum repetitur in epistola ad card. ducem Eboracen. data die 9 Februar. 1749, § 17.

(150. Nuptiæ inter Catholicum et hæreticum conjugem multo rectius non sunt benedicendæ, neque missa in præsentia hæretici celebranda, nec tandem connubii ritus inter Ecclesiæ ambitum peragendus, quod et vetitum fuisse a Clem. VIII, circa benedictiones

quidam referunt. *De synod. diæces.*, lib. vi, c. 5, § 5.

(151. Impedimentum ex adoptione proveniens ita explicatur a Pontifice in tractatus *De synod. diæces.*, lib. vii, cap. 36. Connubium iniri non potest inter adoptantem et adoptatum atque ab isto descendentes; quod impedimenti genus semper durat, quoad adoptantem tantum et adoptatum. Secundo inter adoptatum et filios naturales adoptantis. Sed impedimentum istud tandiu durat, quandiu perseverat adoptio, seu filii remanent sub patria potestate; nam ea soluta sive per mortem adoptantis, sive per emancipationem filii, sive adoptivi, sive naturalis cessat impedimentum. Tertio inter adoptantem et uxorem adoptantis, seu vicissim inter adoptatum et uxorem adoptantis, idque semper durat. An vero hæc impedimenta obtineant, tam in adoptione perfecta quam imperfecta, lis est inter doctores. Porro adoptio perfecta tum fit cum persona extranea sui juris ex principis rescripto, ita transit in potestatem et familiam adoptantis ut perinde ac filius legitimus fiat ejus hæres necessarius tam ab intestato quam extra. Adoptio imperfecta dicitur cum persona extranea constituta sub patris seu avi potestate, solius magistratus, alteriusve judicis competentis auctoritate in filium, aut nepotem asciscitur; non tamen in familiam et potestatem adoptantis transit et succedit solum ab intestato. *De synod. diæces.*, lib. vii, c. 36.

(152. Impedimenta matrimonium impediunt ab episcopo relaxari possunt, si excipias impedimentum ortum ex sponsalibus cum altero prius initis et illud quod ex voto perpetuæ castitatis et ingrediendæ religionem nisi fuerint conditionata, ortum duxit. Cætera vero matrimonium irritantia tollere, nisi Romanus Pontifex, nemo potest; excipitur tamen casus quem statim subdo.

(153. Si forte accidat ut matrimonium jam fuerit contractum in facie Ecclesiæ cum omnibus solemnitatibus, initumque fuerit bona fide ex ignorantia impedimenti juris et facti, et sit consummatum, occultum sit tamen impedimentum et adiri non possit Pontifex, seu ab eo dispensatio obtineri ob conjugum paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, etc., nec possit separatio fieri sine scandalo; dum simul omnes istæ circumstantiæ adfuerint, tunc ab episcopo ea dispensatio tuto conceditur, quem potest major pœnitentiarius Papæ, in foro tamen conscientiæ tantum. Quare, si impedimentum istud postea delegatur et deducatur ad forum contentiosum, impetranda est a Summo Pontifice dispensatio. *De synod. diæces.*, lib. vii, cap. 31, § 1.

(154. Forte etiam episcopus dispensare poterit in impedimento dirimente occulto cum matrimonio proxime contrahendum est, in casu quo tales urgeant rerum circumstantiæ ut nec S. Pontifex consuli possit nec matrimonium differri sine scandalo aut infamia contrahentium. Tunc censendus est

S. Pontifex tacite delegare episcopo potestatem dispensandi. *Ibid.*, n. 2.

(155. His præcisus rerum circumstantiis nemini fas est episcopo dispensare in impedimentis publicis matrimon. dirimentibus. Neque enim verum est et sanum axioma illud a nonnullis adoptatum: « Quidquid potest Pontifex in universo orbe si excipias quæ totius Ecclesiæ statum respiciunt veluti fidei articulum definire, potest episcopus in sua diœcesi, nisi Papa illud sibi reservaverit. » Non enim potest inferior legem a superiore datam relaxare. Sunt qui consuetudinem prætendant: at considerent attentè cum res sit de minuendis juribus Romano Pontifici unice competentibus, num centum ad minus annorum spatium sine ulla interruptione perseverarit. Considerandum insuper et potissimum, num per eam consuetudinem *dirumpatur nervus ecclesiasticæ disciplinæ*; tunc enim nunquam contra legem præscribitur; c. *Cum inter*, De consued. *De synod. diæces.*, lib. vii, c. 31. V. *Addita* sub n. 18, art. 6.

(156. In contractis matrimoniis pro eorum revalidatione non dispensat sacra pœnitentiaria in gradibus *primo* et *secundo* consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita, nisi forte in secundo gradu per decennium duraverit occultum impedimentum et conjuges ut legitimi reputati fuerint. In reliquis vero dispensat; sicuti in gradibus tertio et quarto publicis revalidat matrimonia ex causa occulta subreptionis et obreptionis litterarum apostolicarum nulliter contracta, nisi falsitas consistat in narratione falsa præcedentis copulæ. Bulla 95, tom. I, incip. *Pastor bonus*, § 40. Vide *Instit. Eccles.*, 87, Bened. XIV, venal. apud Barbiellini ad *Mi-nervam*.

(157. Si in dispensatione a Dataria obtenta quoad gradus prohibitos, reticeatur copula ex causa infamiæ, tunc sacra Pœnitentiaria dispensat in matrimonio contrahendo et etiam contracto; at cum agitur de primo in secundo gradu exigit compositionem 50 ducatorum auri de camera, nisi gratia prior fuerit expedita in forma pauperum. *Ibid.*

(158. Si in dispensatione a Dataria petita in impedimentis graduum expresse fuerit copula tacita; tamen mala intentione facilius obtinendi dispensationem, tunc, si mala intentio sit occulta, dispensat sac. Pœnitentiaria cum miserabilibus personis absolute, cum reliquis taxa definita. Si vero copula habita fuerit, affinitate seu consanguinitate non agnita, tunc pro dispensationibus non est necessario exprimenda. *Inst. Eccles.*, 87, § 23.

(159. In impedimentis occultis affinitatis ex copula illicita, absente etiam periculo scandalorum in contracto et contrahendo matrimonio in foro conscientiæ dispensat.

(160. Dispensat etiam in impedimento criminis, tam pro contracto, quam pro contrahendo, ubi nulla adest machinatio. Potest etiam dispensare quando agitur de machinatione ex parte tantum alterutrius; id tamen rarius præstat. *Ib.*, § 44.

(161. In impedimentis dispensat etiam si fuerint multiplicia sicut et dispensat in foro conscientiæ pro legitimatione prolis nisi illa concepta sit in adulterio. *Ib.*, § 45.

(162. In dispensationibus pro impedimentis matrimonii super gradibus vetitis impetrandis si taceatur copula antecedens sicut (si adfuerit) intentio facilius obtinendæ dispensationis rescriptum vitatur, ut tradunt DD. *Instit. Eccles.*, 87, § 13. In contractis tamen matrimoniis, si hoc vitium occultum perseveret, dispensat Pœnitentiaria. *Ib.*, § 14.

(163. Clausula illa in dispensationibus matrimonialibus « absolutio et dispensatio in foro judiciario nullatenus suffragetur, » eam vim habet ut si impedimentum ex occulto fiat publicum, potest ordinarius conjuges separare a toro. Si tamen illi occulte sine scandalo debitum invicem reddant non peccant, ita sentiente Navarra. *Ib.*, § 50.

(164. Si ordinarius subodorans impedimentum velit procedere in cognitionem delicti, id potest, imo debet facere, etiamsi reus protestetur de obtenta dispensatione. Si vero certioratur ea de re ab aliquo fide digno, ut a confessario, seu parochio, qui possunt id clam testificari episcopo, tunc debet episcopus acquiescere, nec debet ad delictum puniendum procedere ut ex Clericato. *Ib.*, § 50.

(165. Postrema clausula sic enuntiatur: « dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, » etc., rejicitur sententia opinantium hanc non esse conditionem, sed ut confessarius instruat et quo certior sit contractus ac veram esse conditionem ex ablativo absoluto, quo enuntiat ut est, juristarum sensus demonstratur *Instit. Eccles.*, 87, § 68. Vide sub n. 14, art. 8.

(166. Nec admittitur sententia asserens, quando fieri non possit revelatio impedimenti, sufficere ut pars illud sciens habeat copulam cum parte ignorante affectu maritali cum prior consensus partis insciæ fuerit nullus, adeoque ex parte illius nullus sit, unde debet innovari. Aliorum sententia pariter rejecta est, eorum nempe qui suadent ut sciens impedimentum proponat alteri, so adeo illam amare, ut denuo cum illa velit ligari, si alter respondeat affirmative, consensus censetur innovatus. Hæc tamen opinio rejicitur eo quod consensus præstitus a parte inscia est consensus injunctus cum errore, quare non adimpletur conditio *dicta muliere certiorata*.

(167. Præfertur cæteris quarta ratio certioram reddendi partem ignaram et tunc fit cum parti ignaræ dicitur, in priori matrimonio defuisse consensum validum, adeoque suavis confessoris se proponere ut iterum innovetur ex parte utriusque. *Ib.*, § 78. Vide art. 8, sub num. 12 et seq.

(168. Sed quid, si timor occurrat, ne parte ignara certiorata de nullitate consensus, futurum sit, ut illa renuat novam celebrationem, adeoque sic soluto matrimonio, nata antecesser proles timeatur, ne delectetur

illegitima? Tunc utique de prole non est cur dubitetur, nam semper habetur ut legitima, cum impedimentum est occultum, et unus saltem ex conjugibus in bona fide versatur. Verum, si adhuc perseveret metus scandalorum ex resolutione hujus matrimonii, suadet Pontifex ut per novas litteras exponatur S. Pœnitent. casus, vel recurratur ad episc. qui id suadebit quod erit opportunum. *Ibid.*, § 80, V. cit. art. 8, *ibid.*

(169. Matrimonio celebrato, non præmissis denuntiationibus, nec obtenta ea de re ab episcopo facultate, si assistat parochus, suspensione ad triennium plectendus est ex c. *Cum inhibito*, § final., a qua suspensione toto eo triennio absolvi ab episcopo nequit, ut ex Sanchez firmatur in tract. *De synod. diœces.*, lib. vii, cap. 69, § 2.

(170. Diebus, quibus interdiciuntur matrimonia, non quidem absolute illa vetantur, præcisa consuetudine, sed solemnitas tantummodo, et pompa nuptiarum, ut ex cap. *Capellanus*, De fer., monent theologi, et notatur *Instit. eccles.*, 70, § 5.

(171. Nomine vero solemnitatis nuptiarum censentur, et quidem potissimum, benedictiones in Missali Romano expressæ. Vetantur vero illæ sub peccato gravi, ut ex Sanchez, aliisque notatur *Instit. Eccles.*, 80, § 7. Quare, cum temporibus feriatis permittit episcopus nuptias celebrari, nunquam licet benedictiones illas conferre. *Ib.*, § 2.

(172. Imo et tota missa pro sponso et sponsa omittenda est, cum benedictiones illæ pars ejusdem habeantur. Tunc igitur celebranda est missa de tempore. *Ib.*, § 11.

(173. Ideo vero requiritur facultas episcopi ad celebrandum matrimonia diebus feriatis (quanquam illa sint de se licita) quia in synodis, ex consuetudine introducta, vetita illa habentur, quare requiritur, ut episcopi facultas intercedat. *Ib.*, § 4.

(174. Semel tamen inita matrimonia diebus feriatis consummari possunt, ut ex sensu DD. theologorum statuitur, *ibid.*, § 17 et 18. Quare licita est traductio sponsæ ad domum viri, ut ex sac. congregat. firmatur, *ibid.*, § 21.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(175. Duo hic præcipue explananda sunt. Prius agendum de illis, qui concedere possunt licentiam assistendi loco parochorum matrimonii: disserendum posterius de conditionibus quæ matrimonii apponi solent.

(176. Possunt licentiam assistendi matrimonii loco parochorum concedere non solum ipsi parochi, sed et quicumque veniunt nomine ordinarii, puta episcopi, abbates nullius, etc. (177. Quinimo id ipsum permissum vicariis generalibus, tum capitularibus, etc. (178. Perez, *De matrim.*, disp. 41, sect. 1, n. 1, et plur. seq., modo tamen si cui conceditur hæc licentia sit sacerdos.

(179. De vicecuratis queritur, an et ii possint hanc licentiam assistendi matrimonii concedere? Et posse, non solum absentibus, sed etiam præsentibus parochis, pro-

pterea quod sunt ipsi ad universitatem causarum destinati, tradit inter alios mox laudatus auctor, *D. tract.*, disp. 40, sect. 6, n. 5. (180. Confer etiam Hurtad., *De matrim.*, disp. 5, diffic. 10, n. 34 et seq., ubi hanc etiam affert rationem, quod dare licentiam assistendi matrimonii non sit subdelegare jurisdictionem.

(181. Necesse vero haud est ut hæc licentia sit specialis, sed concessa intelligitur, si alicui sacerdoti facta sit potestas exercendi in parochia, quæcunque ad animarum curam spectant; Perez, *De matrim.*, disp. 4, sect. 1, n. 8. (182. Ubi quid, si data alicui sit facultas administrandi omnia sacramenta in parochia; Hurtad., *De matrim.*, disp. 5, difficult. 11, n. 36 et seq. (183. Utrum hæc licentia debeat esse expressa, an sufficiat tacita, vel præsumpta, et quando, vide apud eosdem *ubi supra*.

(184. Recte autem auctor n. 11 tradit matrimonium contractum coram sacerdote, qui habet licentiam assistendi ipsi matrimonio, sed eam ignorabat, invalidum esse. Quinimo id procedit, etiamsi licentia non ab alio, sed ab ipso sacerdote petita sit. Antequam enim ipse sciat concessam eam sibi esse, invalide matrimonio assistit, ut præter allegatos tradunt Pontius, *De matrim.*, lib. v, cap. 29, n. 8; Coninck, disp. 17, dub. 3, n. 32.

(185. An matrimonium valide contrahatur coram sacerdote, cui licentia assistendi ipsi matrimonio aut vi, metuque, aut dolo malo concessa est, ut si ementilo nomine magnatis petita sit? Valide matrimonium contrahi, si licentia, vi, metuque sit concessa, communiter tenent Sanchez, *De matrim.*, lib. vi, disp. 39, n. 13, aliique relati a Perez eodem tract., disputat. 41, sect. 6, num. 2. (186. Cæterum distinguendum videtur licentiam vi concessam inter, et licentiam metu concessam. Si licentia vi sit concessa, nulla concurrat concedentis voluntas: « Vis namque absoluta uti in plane invitum exercetur, ita quoque omnem illius, qui eam patitur, excludit consensum » ut totidem verbis ex text. in c. *Sacris*, De iis quæ vi metusve causa ait Voet, in *Comment. ad Pandect.*, lib. iv, tit. 2, n. 1. (187. Quocirca non est, quod valide contrahi dici queat matrimonium coram sacerdote hoc, cui licentia vi est concessa. (188. Sin autem licentia sit metu concessa, non deest voluntas concedentis, et propterea sustineri potest, valide contrahi matrimonium coram sacerdote, cui licentia metu concessa est. De matrimonio vero contracto coram sacerdote, cui dolo malo licentia ipsi matrimonio assistendi sit concessa, vide Perez, *De matrim.*, disp. 41, sect. 9, per tot.

(189. Sacerdos, cui concessa est licentia assistendi matrimonio, non secus ac parochus, valide potest assistere non solum in parochia, sed et extra diœcesim; Pontius, *De matrim.*, lib. v, cap. 29, n. 9 et 10; Perez, eod. tract., disp. 4, sect. 3, per tot.

(190. Quod attinet ad conditiones quæ matrimonii apponi solent, eæ non aliter

appositæ censentur, quam si coram parochio, et testibus exprimentur. Quocirca, etiamsi constet, quod antea contrahentes manifestaverint velle contrahere sub hac, vel illa conditione, ipsam vero non expressissent coram parochio et testibus, matrimonium pro puro haberi debet: Rot. inter impressas apud Ursayam tom. II *De miscellan.*, decis. 37; n. 10, et in *Posnanien. seu Varsavien. matrimonii*, 26 Jun. 1747, § 6, cor. eminentissimo Bussio.

(191. Apponi vero matrimonio haud potest conditio contra substantiam ipsius, et appositæ vitiat ipsum matrimonium; D. Avezan., *De matrim.*, c. 8, per tot.

(192. Quid juris erit, si conditio impossibilis, vel turpis fuerit adjecta? Eam vitiari, et non vitiare matrimonium, modo contra substantiam matrimonii non sit, definivit Gregorius IX in c. final. *De condit. apposit.*; D. Avezan. loco mox citato; Perez, *De matrim.*, disp. 16, sect. 3, per tot. Vide et eum sequente sectione hoc ipsum argumentum exornantem.

(193. De conditione: *Si te virginem reperero*, quid dicendum? Ita Rota de ea sensit in d. *Posnanien. seu Varsavien. matrimonii*, 26 Jun. 1647, § 8 et sequent., cor. eminentissimo Bussio: « Plane, inquit, in subjecta materia communis æque ac recepta apud doctores invaluit distinctio, quod conditio isthæ in ipso actu celebrati matrimonii adjecta: *Si te virginem invenero*, tum demum sustineatur, ubi, et quatenus de illius complemento cautum fuerit modo prorsus licito, ut nempe honesta fiat virginitatis exploratio per inspectionem matronarum, vel accurata præmittatur inquisitio vitæ, ac morum puellæ; eoque casu adeo tenet ejusdem conditionis adjectio, ut si hæc deficere comperiat, matrimonium utcumque in faciem Ecclesiæ celebratum, ob cessantem mutuum utriusque contrahentis consensum, dissolvi possit, etc. Secus tamen est, vel quoties eadem conditio adiciatur circa explorationem

MANDATUM

Noviss. additum.

SUMMARIUM.

1. Mandatum quid sit, et quomodo dividatur, ad n. 11. — 12. Qui possit mandare. — 13. An mandatarium possit mandare. — 14. Quidnam objectum mandati esse possit. — 15. An mandatum in forma specifica per æquipollens possit impleri. — 16. Quid importat mandatum a lege. — 17. Quisnam possit

(1. Mandatum est « contractus bonæ fidei consensu constans, quo negotium honestum alteri id suscipienti gratis gerendum committitur. » Zoes, in *Pand.*, h. t., n. 1; Huber, *eod. tit.*, n. 1; Voet, *l. cod.*, n. 2, etc.

(2. Contractus iste mercedem respuit, ut is, qui ab amicitia originem trahit l. 1, § ult., ff. h. t., cujus officia gratis sunt præstanda l. *Obligatio* 1, in fin. h. t. Et quanquam merces interveniens faciat in aliam speciem contractum hunc transire § in *Summo*, fin.,

virginitatis faciendam per copulam, et inspectionem ab ipso conjugè peragendam, aliosque modos illicitos et inhonestos, vel quoties, nullo designato modo adjectæ conditionis purificationem assequendi, nec non una cum licita puellæ inspectione, severa morum inquisitione prætermissa, vir pluries cum uxore concubuit, et matrimonium consummavit: in his enim terminis nemo dubitat quin hujus generis conditio veluti turpis, et illicita pro non adjecta reputetur, vetitumque sit viro assertum proponere defectum virginitatis, adeo ut posthabito dictæ conditionis impedimento, conjugisque conquestionibus, partes judicis esse debeant in matrimonii dissolutione firmiter dene-ganda. »

ADDITIO.

(194. « In Bulgaria provincia mos est, ut patresfamilias aliquando sibi in filios adoptent, absque tamen ulla juris solemnitate, aliquos pueros, vel puellas. Hujusmodi adoptati communiter inter catholicos ibi commorantes, veluti filii legitimi reputantur, adeo ut in hæreditate etiam succedant. Reverendissimus D. Joseph Roveranus, missionarius Congregationis S. Joannis Baptistæ, tunc vicarius Apostolicus Sophiensis, nunc archiepiscopus Marcianopolitanus, et vicarius patriarchalis Constantinopolitanus sacram congregationem de Propaganda Fide humiliter supplicavit, ut declarare dignaretur, an talis adoptio impedimentum pareret cognationis legalis. Eadem sacr. congregatio instantiam remisit ad sacr. congregationem Sancti Officii. Deinde in congregat. generali habita coram S. D. N. feria v, die 16 Aprilis 1761. Sanctissimus auditis votis, etc., reque mature perpensa, declaravit præfato in casu nullum exstare impedimentum, mandavitque instructionem efformari transmittendam laudato vicario Apostolico. »

MANDATUM

Noviss. additum.

mandatum suscipere, et quænam sit obligatio mandatarii: ad n. 19. — 20. Duplex actio oritur ex hoc contractu, quæ assignatur, ad n. 22. — 23. Quam culpam præstare debeat mandatarium: ad n. 24. — 25. Quot modis mandatum resolvitur: ad num. 34. — 35. Si quid obscuritatis mandatum contineat pro utro facienda interpretatio: ibi.

Inst. eod., hoc tamen non efficit honorarium, seu *salarium*, quod a mercede diversum est, etiamsi aliquando in jure nostro illud improprie *merces*, et quasi *merces*, et *merces officii* nuncupetur l. *Hoc jure* 19, § 1; l. *Aquilus Regulus* 27, ff. *De donat.*; l. 1, § *Divus* 13, ff. *De extraord. cognit.*, magis autem proprie nuncupatur remuneratio l. 6, pr.; l. 7; l. *Idemque et* 10, § ult.; l. *Si vero non* 12, pr., ff. h. t., at de hoc plura vide apud Voet, in *Pandect.*, h. t., n. 2.